

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak. Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petit retku; za više puta

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak. Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8. Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petit retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku. Plaća se sve unaprijed.

Uprava općine šibenske.

II.

Nakon onoga, što smo naveli u prošastom broju, lako je shvatiti, kako je smješno hvalisanje organa šibenske općine pred nemoću Zemaljskog Odbora.

K tome valja nadodati vele važnu činjenicu, da se sjednica općinskog vijeća, proti čijim se zaključcima uložilo utok, bila 10. Srpnja 1910., a da je revizija sa strane odaslanika Zemaljskog Odbora slijedila tek u Veljači 1911. Utok šibenskih gradjana imala je općina u rukama već na 25 Srpnja 1910, pak je po tome do Veljače 1911. imala punih 6 mjeseci vremena, da ispravi sve formalne mane i sve neurednosti, te da uopće svoje upravljanje dovede u sklad sa primkama i knjigama. Mi smo uvjereni, da bi revizija bila za općinsku upravu ispala mnogo poraznije, da ju se bude oborilo odmah nakon prikazanja našega utoka. Ali u šest mjeseci dade se mnogo toga urediti.

Osim ove činjenice, ne valja zaboraviti drugu ne manje važnu, a ta je, da utočnici, kad su sastavljali utok, nijesu imali nikakvih detaljnih podataka o upravljanju sa općinskom imovinom. Oni su za podlogu pobijanja uzeli jedino dnevni red one sjednice i nekoliko bilježaka, koje je njihov odaslanik isporučio po zapisniku iste sjednice, a da u račune nijedan od sastavljača utoka nije ni zavirio. Usljed toga više je nego prirodno, da je pobijanje moralo biti općenito i da se cijeli utok prikazivao više kao skup, zaoha nego li kao pitanje pobijanje konkretnih točaka, a još manje pojedinih stavaka računa.

Biti će čeljadi, koja će se čuditi, kako je to, da ljudi, koji su se nalazili u općinji prema općinskoj upravi u Šibeniku, nijesu bili ni najmanje upućeni o potankostima općinskih računa. Ovo je čugjenje donekle i opravdano. Glavno oružje svake općinje mora da bude kritika, a glavno sredstvo izhodna točka te kritike tačno poznavanje svih pogriješaka i svih slabosti protivnika. Ali je općinjska šibenska, poput mnogih oporbenih grupa u Dalmaciji bila jenjala, bila se uspavala, a ovome se nije čuditi. Za više godina je četa dobrih šibenčana i tužbama na starije vlasti i javnom štamptom nastojala, da svede na red upravitelje šibenske općine, ali je svaki njezin otpor, svaki klik boli i prosvjeda ostajao glasom vapajućega u pustinji.

Šibenčani su bili zapušteni od svoje vlastite stranke i predani na milost i nemilost bezobzirnom i zagriženom dušmaninu. U Zemaljskom Odboru vedrio je i oblačio u koži krotkog jaganjca, a sa energijom i ustrajnošću gorskog vuka nekadašnji tajnik „Hrvatske stranke“ a ondašnji zastupnik grada Šibenika, potajani pravaš i glavni branitelj ondašnje i sadašnje općinske uprave u Šibeniku.

Pri potpunoj apatiji Zemaljskog Odbora mirovalo je sa još više slasti dalmatinsko namjesništvo. Kad je bilo pravo vrhovnoj autonomnoj vlasti u zemlji, kad se na tu upravu nije tužila gospodujuća stranka u Dalmaciji, spavala je i vrhovna državna vlast, kojoj je najmanje stalo u račun, da se zavagja sa jednom upravom, koju je Zemaljski Odbor toliko milovao.

Na upravi kotarskog poglavarstva u Šibeniku nalazio se za nekoliko godina slabić, kojemu je bilo najviše stalo do toga, da ga se pušta u miru osobito u štampi, a tih obzira nije imala šibenska općinjska, koja bi ga koji put i u osobnom doticaju i u javnoj štampi ošinula, pak ju on s toga od srca zamrzio, darivajući svu svoju naklonost pravaškoj klizi na upravi općine šibenske, koja se njemu znala ulagivati, a u svojoj ga štampi ne samo štedila nego čak i hvalila. Svak će pak razuman lako shvatiti, što znači za jednu općinsku upravu biti pod moćnom zaštitom kotarskog po-

glavarstva, tog glavnog informativnog organa i prvog državnog nadziretela.

Mrtvilo općinje u šibenskoj općini kriva je još jedna činjenica, a to je potpuni nemar nekih elemenata srpske i talijanske stranke. Pravaška klika znala je, da na svojoj koristi izrabiti osobne i mjesne zadjevice, koje su postajala između nekih šibenskih Srba i nepravaške općinje pak je tako k sebi privukla nekoliko vijgenijih šibenskih Srba. Ovi su sa svojom apatijom prema upravi šibenske općine, a i sa svojim napadanjem općinje još više hrabрили kliku, koja je vidjela, da je time ometena sloga narodnih nepravaških elemenata u Šibeniku.

Talijanska stranka, koja je od gospodujuće spala na opozicionálnu manjinu, nije htjela da shvati svoj položaj, pak da se i ona pridruži hrvatskoj i srpskoj općinji ne samo u simpatijama nego i na djelu. Ona se zadovoljavala s time, da može mirno i nesmetano djelovati u svojim društvima i ustanovama, zaboravljajući, da bi joj takvi nesmetani razvoj bila ne samo dozvolila nego i pogodovala i općinjska. Ona je u općinjskoj upravi vigjala jednu stranačku ustanovu, stvorenu, da nju i njezine pristaše ugnjetava, pak kad je vidjela, da ju taj protivnik u nacionalnom smislu ne progoni, smatrala je, da je postigla svoj ideal i da može da usne nad lovorikama postignutog mira. Ova je stranka zaboravila, da njezini pristaše u Šibeniku plaćaju jedan veliki dio prireza i drugih općinskih nameta i da općina nije nikakva stranačka već administrativna ustanova. Kad su jednom ljute borbe, koje su mučile Dalmaciju za blizu po vijeka, dovele općine do pobjede narodne misli, na tome je moralo i ostati: uz učuvanje narodnog karaktera, morao se i morao bi se zajamčiti i našim općinarima i talijanskog jezika utjecaj u upravama svih općina. Od tog utjecaja i od te kontrole ne može da zazire nijedna poštena većina, jer se poštenje i istina ne mogu i ne smiju bojati ni općinjske, ni kontrole ni kritike.

Šibenska općinjska vigjala je na svoje zdrave oči, da sadašnju općinsku upravu štiti mjesno kotarsko poglavarstvo, znala je, da je uz nju Zemaljski Odbor „diabulus rotæ“, šibenskim zastupnikom, razumijevala je, da prama informacijama poglavarstva, namjesništvo mora također da bude uz nju, vigjala je napokon nemar nekih dobrih srpskih i talijanskih elemenata, pak što je onda mogla da učini, kad je k svemu tome bila zapuštena i odbačena i od vlastite svoje stranke? Zašto se šibenska općinjska makla u srpnju 1910., razjasnit ćemo u dojučem broju.

Siromaštvo zagorskog seljaka i — župnik.

Neznanje, zapuštenost, siromaštvo kao da se čvrsto prikovala uz one sive i gole zagorske litice. Rijetki vinogradi uništeni su žilozderom, polja opaljena žegom i sušom, u ogradama sve sami mrki grabovi, grmlje i rijetka, slaba trava za pašu; od voćaka po koja kruška, jabuka, ili bajam; od žitije nešto ječma, slabe šenice i kukuruza; na mjestima duhana: to je sav proizvod krševite Zagore, kojima taj seljak mora da prehrani sebe, obitelj i ono par glava blaga velikog, ili malog zuba.

I teško da bi našao na stotinu Zagoraca trojicu, kojima bi imanje izbacivalo preko obične dnevne nadnice. Pa kad bi barem ti pusti siromasi bili riješeni barem nekih teških nameta, koji ih nemilo tište, kao što bi po zakonu moralo biti, kad bi (po zakonu 7. svibnja 1874. list. drž. z. br. 50) bili radi siromaštva oslobođeni barem redovine, tog pravog harača.

Župnik naprotiv, mjesto da u smislu zakona oslobodi barem siromašnije seljake redovine, prisilio je i najsiromašnije župljane — puke prosjake, da mu kroz čitavu godinu vuku u kuću žita i vina, blaga i mesa, sira i masla, vune i jaja, drva i praške itd. A taj je harač najteži baš ondje je puk najneukiji i najsiromašnji.

Ne primi li župnik od seljaka redovinu u redu, vidjeti ćeš tek onda „blagog duhovnog pastira“ kako plijeni i robi siromaha; vidjeti ćeš onda kod njega na gomile zaplijenjenih pučkih kabanica, pregača, torba, pripašnjača, prsluha, gunjaca, peškira, lula itd.

Pak zar ne bi bilo bolje, da ovakovi trgovci vjerskih svetinja raspašu svoje crne mantije i sadju u svoja sela kao kamatnici, krčmari, pustolovi itd. — da se pokažu u pravom svijetlu, mjesto da se nazivlju nasljednicima onog Krista, koji za svoja djela i molitve nije ni novčića uzimao i koji je naučavao o kraljevstvu nebeskom, a ne o zemaljskom.

Koliko li se puta to reklo i predbacilo tim „duhovnim pastirima“. Ali mare oni za to: oni se i dalje, u ime Krista, pučkim trudom samo tove i tove.

Dodji im samo u kuću i vidjeti ćeš blaga božjega: pučki pršuti, bravlja pleća, komadi slanine, sira, jaja, kokoši itd. Župnika ćeš uvijek naći za punim slalom: o Uskrsu glodje janje, o Božiću tuku... Kad se je najee eno ga izvaljena u naslonjaču, gdje sklopiv ruke na omašnom truhu mota palcima; pred njim je litra dobra vina i hrpa žutog zagorskog duhana i on po čitave ura puši, mota palcima i misli, — misli na što? Zar na molitvu? — Eh, kad nebi bilo mladih snaša, nećakinja, gazdarica!...

Dodje li ga u taj svečani čas tkogod zvati na bolesnika, poslati će ga do sto gjavola i doći će kad bolesnik — izdahne.

U svetac će se zamučiti do crkve, očitati će u brzo misu i — po mogućnosti — držati će seljanima propovjed o — svom kupusu i krumpirima, o redovini, o tome kako su ga bez potrebe zamučili na ispovjed itd. Ili će psovati i grđiti s oltara protivnike, zaklinjati župljane, da ne čitaju „pogubne demokratske listove“, da radije ne čitaju ništa, jer da je bolje da neznadu ništa, nego li da izgube dušu svoju!

Za vrijeme izbora župnik će grđiti, proklinjati i osudjivati žive u pakao sve one, što ne pušu u njihov rog; njegova mržnja i fanatizam preći će sve granice; zaklinjat će križem u ruci, da se za njihova čovjeka glasuje; varati će, rovariti, upotrebiti sva moguća sredstva i napokon će — na dan glasovanja — vući župljane ko marvu k žari.

A kad pijačama, pečenjem, nasiljem, tlačenjem i svakovrsnim jezuitskim makinacijama uspiju, da iz čarobnih žara izvuku veći broj glasovnica, onda se živi pomame: vidjet ćeš ih onda u pijanim ruljama i buljucima, gdje selom poskakuju mašući svojim bijelim konopcima (fratarskim) i derući se iz svega grla „ovim ćemo vam vezati dotura (Smodlaku!)“ — „puka top, živio naš pop!“ itd.

Eto što će reći biti sit, dokon i objestan ko zagorski župnik!

Program

Hrvatske pučke napredne stranke.

VI. Svi ljudi imaju jednako pravo na jednakost pred zakonom i državnom upravom i na jednake uvjete za podmirenje životnih potreba i za razvitak svojih sposobnosti.

Pred zakonom treba da smo svi jednaki, kako smo god svi jednaki od majke rodjeni. Jedan može

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. - - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Ijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, m; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, -duguje svoj

risiti, ako mogli alno čuvstvo, naći alijani bili psiho- amo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko istellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ra, nije nikad za- itanja i probleme je razlika između e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča n starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvoj rirode momće je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iine poticao je vije-

Prva Dalmatinska Tvornica Prediva i Tkala

PAŠKO RORA I DRUG — U ŠIBENIKU

Sastavljena iz najnovijih — najmodernijih strojeva pravi sukno (štof) za odijelo i kabane u svakovrstnim modernim bojama iz same čiste naravne domaće vune.

biti bogatiji, drugi siromašniji, jedan mudriji, drugi ludji, ali pravda valja da je jednaka za svakoga, kao što svačija duša jednako vrijedi.

I valja dat svakomu živiti. Jači ne smije da tlači slabijega, bogataš ne smije daviti siromaha. Država valja da uzme u obranu maloga čovjeka protiv deračini silnika. Svi ne možemo biti bogati, ali nije pravo, da jedni crkavaju od gladi, dok drugi plivaju u raskoši. Ne otimljemo tuđje, ali pitamo da svakomu, koga je volja raditi, bude osiguran barem kruh svagdašnji i dostojno ljudsko življenje.

Svaki čovjek nastoji, da poboljša svoje življenje. I u tomu valja da država bude svakomu na ruku. Treba da škola bude jednako pristupna siromahu kao i bogatašu. Treba da se država brine za prosvjetu seljaka kao i za prosvjetu gradjana. Treba da svakomu bude otvoren put u svaki zanat, u svako zvanje, u svaku državnu službu.

VII. Duševna sloboda najjači je pokretač napretka i slobode naroda.

Svaki čovjek ima slobodnu volju, svaki neka je svoje duše gospodar. Duševno sužanjstvo gore je od sužanjstva tjelesnoga. Iz ovoga se možeš izbiti, ako ti je duša slobodna, jer ona hlepi za slobodom. Ako li je duša zarobljena, ona više ne zna ni cijeniti slobodu.

Gdje nema duševne slobode, ne može biti prosvjete ni napretka. Kad nisi gospodar svoje duše, kad ne smiješ misliti svojom glavom, ne možeš primiti nikakav nauk, ne smiješ se ni maknuti da poboljšaš svoje stanje, osuđen si da živiš cijeli život kao pas u priveznji.

Dopisi.

Jedna naša uzorna organizacija.

Vis, 7. kolovoza 1911.

Odmah poslije istupa H. P. N. S. u Splitu zasnovali su napredni težaci i malo-obrtnici na Kutu, bez sudjelovanja inteligencije „Hrv. Zoru“. Kad je 1906. kao jeka pravednih zahtjeva splitskih težaka odjeknulo i na Visu težačko pitanje, „Hrv. Zora“ počeo širiti i popularizirati to ekonomsko socijalno pitanje, organizirajući ostale Višane, koji su uslijed prosvjećujućeg rada „Pučke Prosvjete“ bili najpristupačniji toj ideji. Skupno nastojanje viških težaka za poboljšanje težačkih prava imalo je do sada tek djelomični uspjeh, ali čvrsto uvjerenje, da je ta borba pravedna i potrebna ispunja ih nadom u uspjeh, te se težačko pitanje javlja i ove godine pri općinskim izborima, kao tražbina H. P. N. S. koja u tim izborima igra glavnu, odlučujuću ulogu.

Vodjeni primjerom „Hrv. Zore“ organiziraju se i u dugim dvama predjelima, na Luci i Malojbani, težaci i radnici u društvu „Viška Sloga“. U društvu svojih drugova nalazi pačani viški oslon i najjače uporište za ozbiljni otpor, ali i moralnu snagu pouzdanja u vlastitu stvar, koja ga u njegovom postepenom napredovanju ispunja čvrstom vjerom u novu budućnost. Bez inteligencije, koja bi tu silnu masu naših pristaša prosvjećivala, vidimo kako se sam viški težak, svojom vlastitom snagom diže iz nizine onih akulturnih odnošaja, koje su stvorile naše društvene prilike, jednom racionalnom kulturnom idealu, crpeći pobude iz „Pučke Slobode“ i „Pučkog Lista“, koji se marljivo čitaju.

Ali snažnije i sjajnije nego li spomenuti rad, javlja se ozbiljno i moćno uređeno zadrugarstvo.

Jednog svibanjskog dana 1906 otvorio se na Kutu uz porugljiv posmjeh varoške gospode i sprdnju znatiželjnih trgovaca zadrugni dućan u prizemlju jedne zabitne uličice, gdje se je prodavalo sitne količine brašna, tjestenine i sladora a cijeli mjesečni promet sastojao se od par kruna. Ali to je bio početak onog zadrugnog pokreta na Visu, kojemu se sada pridružuju stotine obitelji, koji posjeduju više tisuća kruna imovine i koji izdaje godišnje konsumentima robe u vrijednosti od preko 100 tisuća kruna.

Potrošna zadruga na Kutu, a i Splitska „Težačka Sloga“ bile su uzorom našim zauzetnim sumišljenicima na Luci, tako da se je i ovdje osnovala potrošna zadruga „Težačka Sloga“, kojoj pripadaju kao članovi 190 obiteljskih starešina. I ova zadruga radi sada na veliko, a vodjena je isključivo od težaka, koji zamjernom vještinom vode knjige i dopisivanje.

„Težačka sloga“ je kupila na krasnom položaju veliku kuću u vrijednosti od 25.000 K. u kojoj su smještene potrošna zadruga i „Viška Sloga“. Također rade oko gradnje svog „Doma“ i naša

društva na Kutu; prvi su se koraci u tome već poduzeli.

Iz primitivnog dućančića i potrošnih zadruga razvijaju se ove naše organizacije k jednoj višoj gospodarskoj poruci. Obe se potrošne zadruge kane ostajući uvijek samostalno - udružiti u zadrugu za kupnju na veliko i nabaviti mašina namjerom, da uzmognu vlastito producirati.

Osim toga osnovala se je nedavno, ponajvećma sudjelovanjem naših pristaša „Hrv. Pučka Štedionica“, koja radi velikim uspjehom.

Ovo je ona moćna i jaka poluga realnog rada, koji kroz ekonomsko i gospodarsko oslobođenje puka diže čitav narod u sjajne visine i sunčano svijetlo nove kulture; a taj rad, koji se evo izvija iz težačkog stalaza, jamči nam pouzdanost, da će iz puka niknuti naš preporod. Nov.

Skradin, kolovoza.

Pogovara se, da će ove jeseni započeti radnja na regulaciji Rivine Jaruge. I već je krajnje vrijeme, jer izvor zloga higijenskoga stanja u Skradinu i jest u neuređenoj jaruzi. Ali bojimo se, da naša javna uprava ne upane i ovaj put u običnu pogriješku, a ta se sastoji: Započete popravke ne izvesti nikad kraju.

Računamo ko sa gotovim činom na skoro uređenje Rivine Jaruge, no pitamo da li će ostati bez uspjeha onaj ogromni trošak, koji je bio izdat za one radnje oko pronalaska i određivanja mjesta projektiranom mostu preko Krke. Komisije za to, ko za izgradnju i popravak skradinskog suda i tavnica, često se pokazivalu na liću mjesta. Kad su bure, čovjek se ne može prevesti, mora, ako sa šibenske strane dolazi, da spava na buri ili da se povraća. Treba li kočije i konje prevesti više se puta ne može, jer brodovi, koji za to služe, izloženi uvijek nevremenu, često se kvare. To se dogodilo nedavno pri prevozu vojničkih konja.

Da se kraju izvedu radnje oko tavnica i mjesnog suda skranje je vrijeme, jer, kako čujemo, sudbeni se činovnici već boje u neke sobe zalaziti, da ih što ne snadje, a tavnica i na silu moraju skapavati u crnim tavnicama, gdje i samo gvozdje za kratko vrijeme zarđja.

Iz Tijesna.

Kažu nam, da je na skupštini ovdješnje Potrošne obrtne Zadruga — 23. srpnja tg. — naš gosp. župnik preporučio nad pokrajinskim listovima „Hrvatsku Državu“ kao uzor morala i braniča naše svete vjere, (a „H. Država“ je naprotiv uzor nemoralna o. Ured.)

Za II. svesokolski slet prijavio se upravi župe jedini Roko Orada. Svi drugi sokolaši, koji namjeravaju na slet, pridružiti će se biogradskom sokolu. Pravo imaju! Krešimirova župa nije sokolska župa, već šibensko-murtersko-vodičko-pravaško-furtimaško leglo.

Sior Mino tužio svog kolegu učitelja, što ga nagovarao da zataji svoju vjeru, recte, da glasuje za vit. Dubokovića. I ovo ti je prosvjetitelj naroda!

Naš župnik od neko doba u svojim propovjedima napada svakoga i na sve ono, što nije pravaško. Kaže narodu da ko nije pravaš, taj buni narod, vara ga, laže mu koješta: Tako je nekidan napao na D.ra Smodlaku, na „Slobodu“, a „Naprednjaka“ osudio je najcrnijim popovskim izrazima, prisposobivši ga, vuku razdiocu, vjerozderu, lažcu, i da ga se mora bacati na ono mjesto, njemu samo pristojno (a mi okolo „Naprednjaka“ kažemo župniku: „recimi da ti ne rečem“, jer po svoj prilici, vuk razdioc, vjerozder, lažac, biće samo on, a na ono mjesto, koje opredjeljiva „Naprednjaku“, bilo bi veoma koristno staviti njega.

Predviđamo nastavak ovako gadne agitacije, pa upozorujemo župnika, da u Tijesnom nema pravaša, a niti će ih on stvoriti u ovom smjeru.

Napominjemo pak biskupskom ordinarijatu u Šibeniku, da ovakova propovjedanja su štetna veoma za vjeru i crkvu, a i nemila narodu, što je najbolje posvjedočio žamor i bjeg iz crkve tu nekidan, kad je župnik propovijedao, a bude li naš župnik i nadalje na ovaj način tjerao pravašku propagandu, biti ćemo usilovani, da pod naslovom „što rade popovi... u Tijesnom“ objelodanimo niz škandala. Pisat ćemo živu istinu; do potrebe imenovati upletene osobe, a i svjedoke za istinitost.

Iz Zlarina.

U subotu, na 5 tek. mj. obavili su se ovdje općinski izbori I. tijela i tako je ovdje obnovljeno općinsko vijeće za 6 godina. Kako smo javili u prošastim dopisima, u III. tijelu nije bio izabran

nijedan pravaš, a to se isto zbilo u II. i u I. tijelu. Da rečemo istinu, nije bila naša namjera, da isključujemo iz vijeća bilo koju stranku: što više, imajući pred očima program naše stranke, koji brani također prava manjina i koji u općinama vidi prije jedno administrativno tijelo nego li jednu stranačku ustanovu, bila je u početku naša želja, da koli u općinskom vijeću, toli u općinskoj upravi budu zastupane sve stranke. Ali su pravaši i u ovoj općini otkrili svoju poganu čud zahtijevajući za sebe mnogo i mnogo više nego li im je moglo spadati. Kad su s naše strane ti zahtjevi bili odbijeni, oni su nam najvjestili borbu, za koju smo se mi odmah stali spremati i u malo vremena bili i spremili, ali su oni u zadnji čas odustali od svake borbe!

Na taj je način, po dosadašnjim ispatcima u cijelom šibenskom kotaru, jedina zlarinska općina ona u kojoj je pobijedila napredna misao i u koju se ni milom ni silom nije usuljao nijedan pravaš. Rekbi, da će ovo ostati u cijelome kotaru jedina općina na koju ne će moći da djeluje pravaštvo šibenske općine, jedina, koja ne će ni u cjelini ni djelomično biti filijalkom šibenske općine. Naša stranka pak može da bude ponosna, što se njezinom zaslugom ova općina postavila na narodni osnov.

Iz Prvića — Luke.

Ovih dana bili su u općini zlarinskoj kojoj i mi pripadamo kao odlomak, obavljene općinski izbori. Do sada je naše selo bilo zastupano u općinskom vijeću sa 6 vijećnika kao i susjedne Šepurine. Ovaj put nasuprot mi imamo samo po 5 vijećnika. Ovome nazatku krivi su samo i jedino naši pravaši. Zbog jedne skroz osobne ili bolje sebične svrhe, oni su ušli u borbu sa dosadašnjom općinskom upravom u Zlarinu. Na par mjeseci pred izbore oni su bez ikakove pripreve i organizacije navijestili borbu protiv Zlarinu nadajući se, da će za sobom privući osim Šepurine također Žirje i Kaprije. Zlarinjani, uvigajajući pogibelj, koja im prijeto od vanjskih sela, stali su odmah, da baš u tim vanjskim selima traže saveznika i našli su ih u Žirjima i u Kaprijama. Da njih privuku, povećali su im broj vijećnika od 2 na 3 za svako selo. Budući da je Zlarin po dosadašnjem običaju imao 20 vijećnika, da su Žirje i Kaprije dobili sada ukupno 6, onda je za naša dva sela preostalo samo 10 vijećnika. Eto do česa nas dovode pravaški mudraci!

Da prikriju tu svoju sramotu, htjeli su da obore krivnju na našeg čestitog glavaru, pak su jednu večer donapokon naukali nešto dječurljije i plaćene rulje, da proti njemu demonstriraju. Ali se prisiljena demonstracija izjalovila, jer joj se smijao svaki ozbiljniji čovjek iz mjesta. Pravaški, poglavice su se dakako skrivali gurajući naprijed djeca i opijenu rulju. Stvar je javljena oružnicima, koji bi imali još češće zalaziti u ovo selo, da ukrote pravašku objest i kotarskom poglavarstvu, od kojega očekujemo kaznu krivaca i to ne samo onih na ulici, nego još više onih, koji ih na to nagovaraju.

Bilješke.

Pravaši i talijani sklopili su opći sporazum za sve općinske izbore. U Korčuli su istupili zajedno, u Dubrovniku su se također spremali na zajedničku borbu, u Biogradu su Talijani sve svoje pomoći predali — pravašima i c. k. činovnici. Talijani glasovali su za pravaše, u Ninu također itd. a sve to po nalogu vodstva jedne i druge stranke.

Čemu svi ti ugovori i obećanja Talijanima i što ih na ovu nenarodnu i izdajničku rabotu vodi nego li prosta i divljačka mržnja stranačka protiv svemu, što nije pravaško! Stoli sve nijesu kadri učiniti ti „radikalni rodoljubi“ i „veliki Hrvati“ samo da se dočepaju vlasti, što li sve nijesu pokušali i prigodom izbora za parlament, kad su s Talijanima šurovali i u njihovim „cabinettima“ (u. pr. u Trogiru) skupno pravili planove, kako će uništiti one hrvatske stranke, koje su izvojevale u mučeničkim borbama s Talijanima pobjedu narodne svijesti i koje se i danas za tu ideju bore i izlažu svugdje po Dalmaciji iskreno i otvoreno - ne, kao furtimaši, izdajnički!

Akcija za jedinstvo pravaša među dvama glavnim frakcijama pravaškim jučer se je zaključila u Zagrebu. U interesu našeg narodnog jedinstva i napretka mi želimo — i raditi ćemo svim silama — da ova najnovija furtimaška akcija,

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petiti retku; za više puta

BROJ 2.

SE NE VRAĆAJU. — POŠILJKE NEPLAĆENE PRIMAJU SE. — E RAČUNAJU 16 PARITIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. — — —

INAJSTIĆ.

Ilijadica i drugovi

ovaj blok „pokvarenih elemenata“ doživi potpuni neuspjeh.

I u sokolstvu mute furtimaši svih pasmina. Banovinski frankovci nastoje prigodom svesokolskog sleta, koji se ovih dana obdržava u Zagrebu potaknuti smutnju i nered izmišljajući i agitajući među pučanstvom, da srpski sokolovi ne će da stupaju pod hrvatskim barjakom itd. I šibenski pravaški — „sokolasi“ turaju u svom organu nekakove vijesti o odluci Saveza i da će se zbog toga „stvoriti vrlo ozbiljna afera“, jer da se u samom Sokolu o tom mnenja razilaze. Ovi pravaški „sokolovi“ koji se iz Šibenika danas ukrcavaju i putuju za Zagreb sa parobrodom „Daniel Erno“, a biti će ih niti 40 iz cijele Krešimirove župe, bolje bi bilo da ostanu kući i da u svom osobitom „Sokolu“ i dalje drže pravaška predavanja, mjesto da — za paradu — idu neizvježbani, nepripravni a da se *ni jedan* od njih ne natječe, dok se ostali Sokoli dalmatinski u velikom broju natječu i vježbaju, svijesni sokolske ideje i dužnosti.

Sastanak napredne omladine obdržava se jučer i danas u Splitu, u opć. kazalištu (foyer). Našoj omladini želimo svaki uspjeh! Neka protresu kosti truloj furtimaštini i sadašnjoj dalmatinskoj stagnaciji i apatiji i nek se spremaju, da pripreve sebe, da pripreve narod za bolju, slobodniju, prosvjetljeniju, napredniju eru, koja i kod nas neminovno mora da slijedi!

Vijesti iz grada i okolice.

† U ponedjeljak je preminuo Srbin Stanko Margetić umir. učitelj u 60.toj godini. Bio je čovjek mio u društvu, a radi njegove osobite dobrote i blage čudi, svatko ga je volio, što je najbolje pokazao prekojučer lijepi sprovod. Bog mu dao pokoj vječni, a obitelji naše najiskrenije sautešće.

Ubio se načelnik Dr. Krstelj — tako se barem po Zadru raznosi glas. Mi pak mislimo da to nije istina, a bilo bi nemoguće, jer naš načelnik usprkos svojoj blamaži u Drižu prigodom zadnjih izbora, nije ipak tako očajno izgledao, da bi se odvažio na samoubojstvo. U ostalom tako kukavno svršiti ne bi bilo po čudi našem „vitezu“, koji bi se u tom slučaju bio radje upleo u kakovu vitešku aferu i ne bi se ustegao, kô prije, dok mu je život drag bio, nego bi slavno, mačem u ruci, poput naših pradjedova poginuo i ostavio potomcima vječnu spomen.

Vjerojatnije je kudikamo, da su zli jezici — pravaški turili tu vijest u javnost e bi se i o vodji Krstelju štogod čulo i govorilo, e bi i njegov „ja“ dobio neki renomée u ovom času, kad se u našoj javnoj štampi i ne govori o drugom nego o Šuštersiću i — koleri!

Darovaše „Hrvatskom Muzičnom Društvu“ „Kolo“, da počaste uspomenu pok. Stanka Margetića gg.: Braća Ilijadica K. 3, Šime Sunara K. 2, Krste Ilijadica K. 2, Krste Sunara K. 2, Niko Marčić K. 2, Niko Marinković K. 2, Mate Ilijadica K. 2, Pio Terzanović K. 5, Juraj Grimani K. 2, Obitelj pok. Dume Škarice K. 3, Frane Sunara K. 2, Dr. Ante Makala K. 5, Obitelj Dr. I. K. Fontana pl. Valsalina K. 2. Da počaste uspomenu pok. Veseljka Petris pl. Herenstein — Gosp. Vjekoslav Trinajstić K. 2. Uprava najtoplije zahvaljuje.

Ratno brodovlje ulazi sutra u našu luku, te će ostati po svoj prilici do 17. a onda će u Zadar, da ondje 18. proslavi kraljev rođendan.

Na našoj Pošti. Doneseš li par hiljada kruna, trebaš najmanje sat a i dva čekati. Prvih od mjeseca, trebaš i više dana čekati. Još ti se činovnik zna i odriti, šaliti a i narugati se. Nerazumljivo nam je, zašto baš tu najlijenijeg činovnika držati kad i onako ima na Pošti odsjeka, koji baš lijenost zahtijevaju.

Bankovno — političko pismo Dr. Dulibića iz Beča, upravljeno Dr. Anti Alfireviću, vodji furtimaša i iznesen u zadnjem broju našeg lista podiglo je dosta prašine u istim redovima furtimaškim (tim više što pravaški organ šuti ko zaliven) i mnogi se pitaju, čemu ta tajanstvena pisma, čemu intimne veze među Dulibićem i Alfirevićem preko ministarstva, namjesništva i — popovskih blagajna!

Borova šuma na Šubičevcu. Zasadjena je pod starom općinskom upravom, dakle djelo narodne stranke. Današnja se općinska uprava ne brine a ma baš ni za što. Tu vlada najveća zapuštenost u svakome pogledu. Općinska uprava ne brine se za ništa drugo, već da tu u danima po-

bjede dade razviti troboju. Neka naša troboja uvijek vije, ali neka i općinska uprava ne zaboravi na svoje obveze i dužnosti, koje mora kao općina i šumska oblast, da tu izvršuje! Što da rečemo o putevima? Nema neg oni glavni što vodi do Šupinih kuća, a onaj do Šubičevca jako umara, jer preveć strm. Drugi nutnji putevi u šumici proklesstvo su za cipele. Kada čovjek sustane od umora, mora da legne na zemlju, jer sjedala nigdje, niti od najprostijeg kamena! Ironija, kod onolikog kamenja, s kojim Šibenik valaj obiluje i sa dva općinska kamenoloma kod Šubičevca. Onaj put, koji vodi do Šupinih kuća, mogao je već davno biti dokrajčen do drugog kraja što vodi na put u Skradin i onda kud li krasnije šetnje? Ali općina šibenska nema za to para, ona rekbi da ih voli uložiti u strančarske i izborne svrhe. Za danas završujem u nadi, da će gospoda općinari novi i stari uvidjeti svoju nemarnost. Nek pogledaju na ostale dalmatinske gradove, osobito na Spljet, koji u tom pogledu nema premac, pa nek se u iste ugledaju, ili nek se barem zastide! Česti — posjetioci Šubičeve šume.

Prisilna odreka uprave šibenske glazbe. Svakome gragjaninu biti će poznato koliko općina troši za uzdržavanje glazbe — te kao poreznici, koji svakako bar indirektno uzdržavaju glazbu, imaju prava da znadu — kako se sa narodnim novcem upravlja.

Presjednik glazbe jest bivši zvonar, a blagajnik učenik Morpurgov, neki Ivan Grimani. Oni su gospodarili kao kakve turske paše. Tjerali su glazbare mješćane, samo da dovedu na njihovo mjesto strance, uz mnogo veći potrošak. Blagajnik je (kako neki zlobnici kažu) jednom glazbaru isplaćivao kupone, pa makar dotični i ne došao na kušnje.

Sa glazbarima se postupalo kao sa marvom (docet Jadronja-Tikulin).

Prepirke su bile na dnevnom redu, te se ima najviše zahvaliti učitelju glazbe, da nije prije došlo do rasula.

Glazbari, koji imaju malo obraza i ponosa više nego uprava, štrajkovali su, te nijesu htjeli više svirati, dok se ne bude promjenila uprava.

Slavni triumvirat (treći je Kulčić — jer se drugi nitko nije htio miješati) razumjevši, da je došao čas (poslije šest godina!) da se mora odreći — odrekao se — prije nego bude izbačen. Prekjučer su predali općini odreku — možda misleći da će u Šibeniku nestati „šibenske glazbe“ uslijed njihove odreke i da se ne će moći naći ljudi, koji će sa istom dalje upravljati.

Ova odreka pobudila je u gradu potpuno zadovoljstvo općinstva, koje zahtijeva od načelnika, da dobro prokursori, prije nego bude imenovana nova uprava — i da ne traži bivše zvonare, prodavaoce mužičnog papira i voštare, nego osobe sposobne, koje mogu garantovati za napredak i za imovinu glazbe.

Čujemo, daisu se mnogi glazbari, koji su bili pod bivšom upravom, istupili radi tiranstva presjednika i blagajnika, ponudili besplatno svirati, kad su doznali za kapitulaciju gornjih glazbenih virtuosa. Glazbar.

Primjetba uredništva. Ovo rado uvrstavamo, izjavljujuć, da je i vrijeme bilo, da se glazbari oslobode one nesposobne, a i ne delikatne uprave, koja nije drugo znala nego svakog glazbara u svakoj prigodi ignorirati i jašiti mu na vrat ali glazbari svijestni eto zajašise njoj na vrat i rekoše joj „marš“. Ured.

Odgodjen je izlet za špilju Biševu radi nedovoljnog broja prijavljenih izletnika.

Nedjeljni izlet na slap Krke uspio je preko svakog očekivanja. Izletnika bilo je oko 300. U veselom ugodnom društvu prošli su izletnici par satova i pregledali sve razne pozicije, sve neopisive dražesti i lijepote slapa. Po sjajnoj mjesecini povratili su se izletnici na 9 sati natrag — u Šibenik.

Don Pijeru Meladi, koji je prigodom prvog izleta šibenskog Sokola u Betinu: Drinkoviću, Krsitelju, Stojčiću i cijelom „Sokolu“ zatvorio u lice ne samo vrata već i prozore, sada pravaški šibenski daju mjesto u svom organu. To je onaj Don Piero, koji je bio najžešći protivnik osnutku „Sokola“ u Betini; on je onaj, koji je iz milosrdja zaplijenio jednom u ime redovine 30—40 hiljada i to zimi, poljskog orudja i drugih seljačkih potreba, kao što bi o tom znao da dobro priča bivši poglavarstveni poslužnik.

Neka don Piero i ovo okrsti lažju, pak ćemo se potanje o svemu razgovarati.

Pravne pouke.

U prošastom broju ovog lista vidjeli smo, da je prvo načelo našeg državnog prava, da su svi državljani pred zakonom jednaki. Danas ćemo vidjeti još nekoliko načela, koja su zajamčena u temeljnim državnim zakonima.

Javni uredi su jednako pristupačni za sve državljane. O ovom načelu imamo da malo što rečemo. Ovo je naravna posljedica jednakosti svih državljana pred zakonom. Po ovom pravilu činovnikom može da postane svaki državljani bez obzira na to jeli on siromah ili bogat, Nijemac, Talijan ili Hrvat po narodnosti, katolik, protestant ili pravoslavni po vjeri. Za to se zahtijeva jedino da bude austrijski državljani i da ima potrebno znanje ili bolje, da bude izučio propisane škole. I ovo načelo, kao i ono o jednakosti pred zakonom, ima u Austriji mnoštvo iznimaka, kako smo već u prošastom broju naveli.

Seoba čeljadi i imovine slobodna je unutar i izvan granice Austrije. I ovo je jedno ustavno pravo austrijskih državljana i stranaca. Svakome je državljani slobodno, da se u Austriji nastani, gdje ga je volja i da sa sobom nosi svoju pokretnu imovinu. Uslijed slabog ponašanja može se dogoditi i austrijskom državljani, da bude prisiljen, da stanuje samo na jednom mjestu. Tako n. pr. ako jedan austrijski državljani bude u jednom mjestu više puta kažnjen zbog sramotnih djela, ako krade, ako se skita i prosjaci živući na teret drugoga i na pogibelj čeljadi i tuđe imovine, općina i poglavarstvo mogu takovog državljana tjerati od mjesta do mjesta, dokle ga najzad ne sprate u onu općinu, u kojoj je on pripadnik. Takova općina, u kojoj takovo čeljade ima domovno pravo, mora da ga trpi, pa bilo ovo i tri puta gore. Austrijskog državljana ne može se istjerati iz Austrije.

Ali to se može dogoditi dosta lako strancima. Zbog istih razloga, zbog kojih se austrijskog državljana može goniti iz jedne u drugu općinu, a i uslijed jedne same osude kaznenoga suda, može se jednog stranca prognati iz Austrije. U ostalom je i strancima dopušteno, da se u Austriji naseljuju, da tu stiču imovinu i da istu uživaju.

Austrijskim državljani slobodno je seliti iz Austrije u tudjinu. To može da učini svak u svako doba. Ova sloboda ne postoji za one, koji su podložni vojničkoj službi. Ovi ne smiju da sele bez dozvole vojničkih vlasti, jer inače postaju „bjeguncima“ pak ih kad se vrate u Austriju čeka tamnica sa strane vojničkih i sudbenih vlasti. Ova sloboda selenja ograničena je još i za one osobe, koje se nalaze pod sudskom istragom ili koje imaju da odastanu kakovu kaznu.

Pravo vlasnosti je nepovredivo. Ovo načelo zajamčuje svakom državljani pa i strancu, koji u Austriji stanuje, slobodu svega onoga, što on ima, što uživa i posjeduje. Svaki, koji dira u tuđe, odgovarati će pred građanskim ili pred kaznenim sudom.

Ali ima slučajeva, u kojima je svaki stanovnik Austrije, dužan, da uz odštetu ustupi državi, pokrajini ili općini koji predmet svoje vlasnosti. To se zove „razvlaštenje“. U raznim zakonima određeno je, kad se to može učiniti. Pravilo je, da se vlasništvo može oduzeti jedino onda, kad to traže velike potrebe države ili barem velikog broja državljana. Tako na primjer država može da za slučaj rata razvlašćuje konje, a i u doba mira zemljišta za gradnju tvrđava i drugih utvrda. Najviše se razvlaštenja dogagija u svrhu gradnje željeznica, kanala, cesta i puteva. Nadalje ima razvlaštenja životinja kod pošasnih i kužnih bolesti, kako je i ove godine bilo u Dalmaciji zbog sli navke. Ali u svim ovim slučajevima onaj, koji razvlašćuje, dužan je, da prvašnjem vlasniku plati odštetu, koja se ustanovljuje dogovorom stranaka ili jednom procjenom, a ako vlasnik nije sa procjenom zadovoljan, može proti razvastitelju ustati sa redovitom tražbom.

Obavjesti uredništva.

M. Sinj. Kasno prispjelo. U dojučeraj broj.

Izdavač, vlasnik i tisak

Pučka Tiskara D.r V. Ilijadica i drugovi — Šibenik.

Odgovorni urednik: Krste Živković-Šupuk

Prodaje se pokušstvo jedne sobe za dvije osobe. — Obratiti se gospodinu COSOLU.

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajživahniji, najuje, duguje svoj

visiti, ako mogi alno čuvstvo, naći alijani bili psihosamo prema svom nego najvećma evo to je baza

na logično izviru, gi tijekovi unuke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini objelodalia“ nekoliko člarugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kona, nije nikad zaitanja i probleme je razlika izmegju e bave ovim proicijonalista), samo ene stranke konživota cilj samoj vlvja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća n stareu: žuljala je ar onda načini sljaku buvene; u toj prvj rirode momče je po osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvoreu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, ine poticao je vjigje-

Prva Dalmatinska Tvornica Prediva i Tkala
PAŠKO RORA I DRUG — U ŠIBENIKU

Sastavljena iz najnovijih — najmodernijih strojeva pravi sukno (štofu) za odijelo i kabane u svakovrstnim modernim bojama iz same čiste naravne domaće vune.

Prva Dalmatinska Tvornica Prediva i Tkala
PAŠKO RORA I DRUG — U ŠIBENIKU

Sastavljena iz najnovijih — najmodernijih strojeva pravi sukno (štofu) za odijelo i kabane u svakovrstnim modernim bojama iz same čiste naravne domaće vune.

Častim se javiti P. N. općinstvu, da sam otvorio potpuno preuredjenu gostionu

Ajmo u Jove

nalazeću se u sredini obale, odakle je strancima za svake odlazke parobroda najzgodnije.

Kuhinja je domaća. Topla i hladna jela uvijek. Vina domaća najbolja: crno, žuto i opol. Bira izvrstna Puntigam. Cijene veoma umjerene. Poslužba točna.

Preporučujem se općinstvu i strancima jamčeći za sve rečeno.

Spoštovanjem
 Markiol Juras.

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK

Veliko skladište odijela, modernog taja, uz veoma povoljne cijene.

Ant. Tonković Makarska

preporuča Trgovinu u jestivu Skladište materijala za gradiva podružnice M. Bettiza & figlio iz Spljeta Skladište Tvornice Piva iz Sarajeva Zastupstva tvornice sapuna Salvetti e Com. iz Pirana i zastupstvo Pučke Tiskare u Šibeniku

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr. 2,000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČI 250.000

BANKOVNI ODJEL PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIE-
 - - - BANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - - -



Gritzner Šivači Strojevi

jedna od najvećih tvornica šivaćih strojeva na Kontinentu.
 Rasprodano preko dva Miliona strojeva.
 Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju - najbolji.
 Mjesečne uplate — za gotov novac veliki popust.

Gritzner Koturače

odlikuju se već od godina čvrstoćom i kvalitetom materijala.

Skladište:
 JURAJ GRIMANI — ŠIBENIK.

NEBOJI SE ŠVINDLER-UTAKMICE

Penkala



Automatična olovka i pera —
 dobivaju se u papirnici
JURAJ GRIMANI - Šibenik
 pribor za pisane strojeve svijuh
 — sistema. —
 Razglednica i svih ostalih kance-
 larijskih predmeta.

Grubišić & Comp. u Šibeniku

: Otpравниštvo i stovarište za umjetno gnjojivo :
 (Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia)

CALCIUMCIANAMID-A

Upute o uporabi i razjašnjenja na zahtjev badava i franko.